

خبرنامه الکترونیکی انجمن علمی مرتعداری ایران

مدیر مسئول: دکتر مهدی بصیری

مدیر داخلی و صفحه آرائی: مهندس فاطمه مهدوی

نشانی دبیرخانه:

کرج - خیابان دانشکده - پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران - ساختمان

مدیریت - طبقه سوم www.iransrm.ir

صندوق پستی: ۴۳۱۴-۳۱۵۸۵ - تلفن / نمابر: ۰۲۶۳۲۲۳۶۳۳۵

شماره ۱۹۰ - بهمن ماه ۱۳۹۵

- ۷ غیر دولتی محیط زیست و منابع طبیعی کشور
چرای دام در مراتع دشت لار باید ساماندهی
شود ۸
معرفی کتاب ۹

عکس روی جلد : حرکت دام در مراتع سواد کوه

در این شماره می خوانیم:

اولین نشست کمیته علمی انجمن با موضوع

گیاهان دارویی ۳

فقر پوشش گیاهی مراتع، معیشت ۹۱۶ هزار

خانوار را تهدید می کند ۴

کمبود اعتبار، بزرگترین مانع حفاظت از مراتع

..... ۴

بند "س"، سلامت منابع طبیعی را تهدید می

کند ۵

منابع طبیعی شمال ایران فقط جنگل نیست.

عواقب تخریب مراتع به جنگل ها سرایت می کند

..... ۶

بیانیه پایانی ششمین نشست شبکه سازمان های

دکتر افتخاری : دیم زارهای رها شده برای کشت گیاهان دارویی مناسب است. میتوان از این اراضی هم برای بهره برداری گیاهان دارویی و هم مرتع استفاده کرد.

مهندس یزدان شناس : نبلیغات و فرهنگ بسیار مهم هستند و باید آموزش داده شود با بهره برداران چگونه برخورد شود. در بحث گیاهان دارویی نیز باید برای مردم فرهنگسازی شود.

دکتر طویلی : پیش از بهره برداری از گیاهان دارویی باید به آنها باید اجازه دهیم به بذردهب برسند.

دکتر عابدی : تبلیغات زیتد مردم را به سمت گیاهان دارویی میکشد که به ضرر مراتع است. این گیاهان بسیار آسیب پذیر هستن پس باید با احتیاط جلو برویم.

مهندس معین الدین : به نظر من تب گیاهان دارویی بعنوان یک آفت برای مرتع است. بهتر است گیاهان دارویی در مزارع کشت شود.

ارائه گزارشی از وضعیت گیاهان دارویی و صنعتی، برنامه های ملی توسط مهندس یآوری و مهندس رسولی : سهم کشور ما از اقتصاد جهانی در زمینه گیاهان دارویی بسیار ضعیف است.

مصوبات جلسه :

- ✓ گروه تلگرام انجمن با مدیریت مهندس مسیبی به مدت دو هفته با موضوع گیاهان دارویی هدایت شود
- ✓ بازنشستگان و کارشناسان به صورت جداگانه جلسه ای با موضوع گیاهان دارویی داشته باشند.

نتایج جلسه :

- ✓ تدوین یک برنامه و استراتژی مدون برای بهره برداری از گیاهان مرتعی
- ✓ جلوگیری از تغییر کاربری و واگذاری مرتع برای این کار
- ✓ احیا مرتع در ارتباط با گیاهان دارویی مناسب با پتانسیل مرتع
- ✓ کاشت گیاهان دارویی در دیمزارها انجام شود
- ✓ اهلی سازی و زراعی سازی گونه های مناسب دارویی برای کشت

اولین نشست کمیته علمی انجمن با موضوع

گیاهان دارویی

زمان: ۱۳۹۵/۱۱/۱۶

محل برگزاری جلسه: کرج - سالن شورا (۹ الی ۱:۳۰)
خانم صفاریها : ظرفیت گیاهان دارویی در ایران بسیار بالاست که از این ظرفیت استفاده نمی شود. به بهره برداری از گیاهان دارویی در کشور رسیدگی نمی شود.

آقای ابراهیمیان : باید به مرتعدار آموزش بهره برداری مناسب داده شود تا تخریب صورت نگیرد. گیاه آنگوزه به علت بهره برداری زیاد و صادرات در حال نابودی است.

مهندس طاهری : بهتر است از مرتع استفاده چند منظوره شود.

مهندس زهدی : بهتر است مراتع کشور را براساس پتانسیل آنها طبقه بندی کنیم. بهتر است در مبحث صادرات از بذر گیاه بجای خود گیاه استفاده شود. بهتر است برای بهره برداری گیاهان دارویی استراتژی تعریف شود.

دکتر ارزانی : استراتژی حال حاضر در کشور، این است که از طبیعت بهره برداری نشود و در صورت نیاز کشت شود.

دکتر ابراهیمی : بسیاری از گیاهان دارویی نظیر شیرین بیان به علت روی آوردن شدید مردم به آن در حال نابودی است. باید بهره برداری از مراتع در اختیار مرتعداران باشد. ذخایر ژنتیکی کشور بسیار با ارزش هستند و صادرات آن می تواند خطرناک باشد.

مهندس مسیبی : برای قرق مراتع جهت بهره برداری گیاهان دارویی ابتدا باید بررسی کنیم که برای دام ها اقتصادی است یا خیر.

ظرفیت مجاز دام در مراتع کشور براساس میانگین تولید علوفه ۱۰ساله، ۳۱ میلیون واحد است.

یاوری از شرایط اقلیمی به ویژه خشکسالی های پی در پی به عنوان دومین عامل تخریب مراتع کشور نام برد و گفت که شرایط نامساعد اقلیمی باعث تغییر کمی و کیفی در پوشش مراتع شده است. تخریب اراضی مرتعی و تبدیل آن به دیمزارهای کم بازده سومین عامل تخریب مراتع کشور است که به گفته وی، سازمان جنگل ها با طرح دعوی علیه متخلفان در محاکم قضایی این تخریب ها را با جدیت پیگیری می کند.

کمبود اعتبار، بزرگترین مانع حفاظت از مراتع

مدیرکل دفتر مراتع سازمان جنگل ها و مراتع کشور درباره ارزش های مراتع هم تصریح کرد: سالانه ۱۰/۷ میلیون تن علوفه خشک در مراتع کشور تولید می شود؛ البته طی یک دهه اخیر به دلیل تخریب های انسانی و چرای دام این میزان به ۹ میلیون تن کاهش پیدا کرده است که ارزش آن ۷ هزار و ۵۰۰ میلیارد تومان برآورد می شود. یاوری اما ارزش بازاری مراتع را ۲۵ درصد عنوان کرد و گفت که ۷۵ درصد ارزش مراتع کشور غیربازاری است که براساس محاسبات انجام شده حدود ۴ برابر قیمت تولید علوفه است. این ارزش شامل ارزش های زیست محیطی مثل جلوگیری از فرسایش خاک و شکل گیری کانون های گردوغبار داخلی، تثبیت و نفوذ آب به مخازن و سفره های زیرزمینی، تولید اکسیژن، ارزش تفرجگاهی، تعلیف حیات وحش و پرورش زنبور عسل است.

وی عمده ترین مشکلات سازمان متبوع خود برای حفاظت از مراتع کشور را کمبود منابع مالی اعلام کرد

- ✓ استفاده از یافته های پژوهشی انجام شده در ارتباط با گیاهان دارویی در مرتع برای این منظور
- ✓ بهره برداری از گیاهان مرتعی در قالب طرح توسط خود بهره برداران انجام شود
- ✓ تجویز هر گونه در هر عرصه متناسب با اکولوژی منطقه و بومی

فقر پوشش گیاهی مراتع، معیشت ۹۱۶ هزار خانوار را تهدید می کند

اسدالله افلاکی

مدیرکل دفتر امور مراتع سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری، سطح مراتع کشور را ۹۴ میلیون هکتار اعلام کرد و گفت که ۵۶.۲ میلیون هکتار از مراتع به مراتع کم تراکم یا فقیر اختصاص دارد.

این درحالی است که حدود ۶۰ درصد استحصال آب باران در کشور و نفوذ آن به زمین توسط مراتع انجام می شود و معیشت ۹۱۶ هزار خانواده متکی به مرتع است.

مهندس ابوالفضل یاوری در گفت و گو با همشهری، سهم مراتع متراکم (با پوشش گیاهی بیش از ۵۰ درصد) و مراتع نیمه متراکم (با پوشش ۲۶ تا ۵۰ درصد) کشور را نیز به ترتیب ۷.۲ میلیون و ۲۴.۴ میلیون هکتار عنوان کرد و گفت: فقط ۸.۵ درصد از مراتع کشور را مراتع متراکم تشکیل می دهد که بر این اساس، ضروری است مراتع کشور با توجه به نقشی که در استحصال آب دارند بیش از گذشته مورد توجه قرار گیرند.

این مقام مسئول در سازمان جنگل ها و مراتع، مهم ترین عامل تخریب مراتع کشور را دام مازاد در عرصه های مرتعی اعلام کرد و گفت: هم اکنون ۸۳ میلیون واحد دامی در مراتع کشور وجود دارد؛ این درحالی است که

نسبت به رفع تداخلات ناشی از اجرای قوانین و مقررات موازی در اراضی ملی، دولتی و مستثنیات اشخاص اقدام نموده پس از رفع موارد اختلافی نسبت به اصلاح اسناد مالکیت و صدور اسناد اراضی کشاورزی اقدام نماید. آیین‌نامه اجرایی تبصره یادشده توسط هیأت وزیران طی ۱۰ ماده به تصویب رسید.

وزارت جهاد کشاورزی معتقد است با اجرای این قانون گامی بزرگ و تاریخی برای رفع تداخلات اراضی ملی، دولتی و مستثنیات کشاورزان که ناشی از اجرای برخی قوانین و مقررات موازی بوده برداشته شده و کاهش اختلافات ملکی باقیمانده در طول پنج دهه گذشته اتفاق می‌افتد.

بدنبال این قانون اخیراً در بند "س" ماده ۴۸ در بخش ۹ قانون برنامه ششم توسعه علاوه بر موارد قید شده قبلی تاکید شده است که "سالانه حداقل ده درصد در کلیه موارد از جمله اراضی که در خصوص آنها حکم قضایی صادر شده است" رفع تداخل صورت پذیرد.

برخی کارشناسان منابع طبیعی در سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری معتقدند فراز اخیر این ماده در لایحه تقدیمی دولت نبوده و در جریان رسیدگی در کمیسیون‌های مجلس محترم شورای اسلامی و بدون اخذ نظرات کارشناسی و مشورتی دستگاه‌های ذیربط همچون سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور، سازمان امور اراضی و سازمان ثبت اسناد و املاک کشور اضافه شده است.

تاکنون بالغ بر ۸۰ هزار فقره پرونده در قالب ماده واحده منتج به رای شده و هزاران پرونده دیگر نیز در دادگاه‌های بدوی و تجدید نظر، منجر به صدور رای شده است و ورود مجدد به استناد بند "س" ماده ۴۸ قانون برنامه ششم عملاً باعث ورود مجدد پس از

و گفت: باهدف جلب مشارکت جوامع بومی، تاکنون برای ۳۳ میلیون هکتار مرتع، طرح تهیه و ۲۱ میلیون هکتار آن برای اجرای این طرح‌ها واگذار شده است. این طرح‌ها با توجیه اقتصادی و طرح‌های تلفیقی مرتبط مانند توسعه کشت گیاهان دارویی، پرورش زنبور عسل و گردشگری تهیه شده است.

یاوری، طرح کنترل پروانه چرا و کوچ را یکی از طرح‌های مدیریت پایدار مراتع کشور دانست و خاطرنشان کرد: برای اجرای طرح مدیریت پایدار مراتع، سالانه به اعتباری حدود ۸۰ میلیارد تومان نیاز داریم؛ این درحالی است که کل اعتبار مصوب طرح ملی مدیریت پایدار مراتع در سال گذشته ۷۵ میلیارد تومان بود که از این میزان تنها حدود ۳ میلیارد آن تخصیص داده شد. در بودجه سال ۹۶ هم ۲۰۰ میلیارد تومان اعتبار درخواست کردیم؛ درحالی که در لایحه بودجه ۹۶ فقط ۷ میلیارد تومان اعتبار برای مراتع پیش‌بینی شده است.

@Sabzpress

بند "س"، سلامت منابع طبیعی را تهدید

می‌کند

مهرداد مسیبی - کارشناس منابع طبیعی

نقدی بر فراز بند (س) ماده ۴۸ لایحه برنامه ششم توسعه

در سال ۹۳ در اجرای اصل ۱۲۳ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور که با عنوان لایحه یک فوریتی به مجلس شورای اسلامی تقدیم و پس از تصویب در جلسه علنی و تأیید شورای محترم نگهبان ابلاغ شد.

ماده ۵۴ این قانون وزارت جهاد کشاورزی را مکلف نموده با همکاری سازمان ثبت اسناد و املاک کشور

طوری نظرات کارشناسان و مدیران و... در این زمینه بر روی محور جنگل (به ویژه استراحت و طرح های جنگلداری) متمرکز شد که گویی منابع طبیعی در شمال ایران فقط جنگل است و جایی که درخت و درختچه وجود ندارند یا تراکم کمی دارند، اصلاً جزو منابع طبیعی به شمار نمی رود و مراتعی که در ادامه پروفیل ارتفاعی جنگل های هیرکانی واقع شده اند، فراموش شده اند. با این مقدمه بهتر است که به معرفی برخی ویژگی های مراتع شمال ایران (مراتع زیرحوزه هیرکانی) پرداخته شود. گسترش ارتفاعی جنگل های هیرکانی به طور میانگین تا ارتفاع ۲۰۰۰ متر از سطح دریا است؛ البته گستردگی جنگل های هیرکانی در برخی از مناطق بیشتر از این حد ارتفاعی است. هرچند شرایط فیزیوتوپوگرافیک در برخی مناطق سبب شده که مراتع، حتی در دامنه های ارتفاعی ۵۰۰-۱۰۰۰ متری از سطح دریا هم در شمال ایران شکل گیرند. جالب است که این مراتع واقع در مناطق کم ارتفاع و دره ای در محدوده اقلیم نیمه خشک، بر خلاف منظری که فاقد گونه های درختی و پوشش نسبتاً کم است، اما از تنوع گونه ای بسیار بالایی برخوردارند و وجود گونه های اندمیک (انحصای) در این مناطق حائز اهمیت فراوان است. در «فلور ایرانیکا» تألیف رشینگر، این مناطق از لحاظ وجود گونه های مختلف به خوبی توصیف شده است. متأسفانه این مناطق در معرض شدیدترین تخریب ها قرار دارند که معادن و تبدیل اراضی از مهم ترین عوامل تخریب و نابودی این ذخیره های باارزش طبیعی هستند.

طبق آخرین دستاوردهای پژوهشی مساحت مراتع استان مازندران معادل ۶۵۲۱۹۹ هکتار شامل ۱۳ گروه گیاهی و ۱۵۳ تیپ گیاهی و مراتع استان گیلان معادل

مخدومه شدن پرونده های دارای آرای قطعی می شود. که ورود به اختلافات سابق ضمن صرف وقت و هزینه به بیت المال، موجب سردرگمی مجریان و دستگاه های اجرایی ذربط در انجام وظایفشان می شود و راه را برای ورود برخی افراد با هدف تصرف اراضی باز می کند.

این فرازمی تواند در مجامع کارشناسی به بحث گذاشته شود. هرچند امید آن است که نمایندگان محترم و یا در نهایت شورای محترم نگهبان با مذاقه مجدد در آنچه در حال تصویب است اشکالات مطرح شده را در صورت احصاء مرتفع و در غیر این صورت توضیح و رفع ابهام نمایند.

منابع طبیعی شمال ایران فقط جنگل نیست.

عواقب تخریب مراتع به جنگل ها سرایت

می کند

حسن قلیچ نیا

زیرحوزه هیرکانی واقع در حوزه اکسین- هیرکانی و ناحیه اروپا- سبیری از دیرباز پناهگاهی برای حفظ و نگهداری تعدادی از گونه های دوران سوم بوده است که از خطر انقراض ناشی از یخبندان دوران چهارم زمین شناسی جان به در بردند و در پهنه ای از شمال ایران جایگاه ویژه ای از لحاظ تنوع و غنای گونه ای و گونه های نادر و اندمیک در فلور ایران دارند. اهمیت نقش حیاتی زیرحوزه هیرکانی و تغییرات گسترده آن در طی سال های متمادی بر هیچ کس پوشیده نیست و اهمیت آن هم به گونه ای بوده است که چالش های زیادی بر نوع مدیریت آن در سال های اخیر به وجود آمده است. در این راستا نظرهای گوناگون از طریق رسانه ها، همایش ها و شبکه های مجازی ارائه شد و

اجتماعی و اقتصادی روابط نزدیکی با اکوسیستم جنگل دارد.

بیانیه پایانی ششمین نشست شبکه سازمان های غیر دولتی محیط زیست و منابع طبیعی کشور

نشست دبیران و نمایندگان شبکه های استانی سازمان های غیر دولتی محیط زیست و منابع طبیعی کشور در همدان روز جمعه یکم بهمن ماه پایان یافت.

بیانیه پایانی این نشست به شرح زیر صادر شد.

تخریب ها و آسیب های جدی، همواره محیط زیست و منابع طبیعی کشورمان را تهدید می کند. هجوم ریزگردها و آلاینده ها، نفس هوا را تنگ کرده و حبابه زیست محیطی رودخانه ها و تالاب ها نادیده گرفته می شود. رودخانه ها از جریان باز می مانند و تالاب ها خشک می شوند. مراتع و جنگل ها تغییر کاربری می دهند و کوه خواری، زمین خواری و معدن کاوی های گسترده، چهره زمین را مخدوش می کند.

با وجود تلاش روز افزون کنشگران عرصه محیط زیست و منابع طبیعی کشور، همچنان آب، خاک هوا، پوشش گیاهی و حیات زیستمدان زیر ماشین تخریب توسعه ناپایدار در حال نابودی است.

برای برون رفت از این وضعیت بحرانی راهی جز پیگیری مستمر و تلاش بی وقفه برای ارتقای سطح مطالبه گری همگانی، به ویژه در تشکل های حوزه محیط زیست و منابع طبیعی کشور وجود ندارد.

بنابراین ضرورت دارد همه دغدغه مندان عرصه محیط زیست و منابع طبیعی کشور، برای توان افزایی، ظرفیت سازی و هدف مند ساختن تشکل های این حوزه اقدام نمایند. بدیهی است ایجاد ساختارهای مناسب، تقویت

۳۴۲۷۹۵ هکتار و شامل ۴ گروه گیاهی و ۳۴ تیپ گیاهی است. مراتع استان گلستان مطابق با آمار اداره کل منابع طبیعی استان گلستان معادل ۸۶۲۸۲۵ هکتار است و بر خلاف دو استان دیگر بخش بزرگی از مراتع آن در خارج از محدوده ارتفاعات جنگل های هیرکانی واقع شده است. در مجموع سطح مراتع استان های شمالی تقریباً برابر با سطح جنگل های هیرکانی است. با این وجود باید گفت که غنا و تنوع گونه ای مراتع شمال ایران به مراتب بیش تر از جنگل های هیرکانی بوده و به واسطه تغییرات ارتفاعی، اقلیمی، توپوگرافی و... شکل های متنوعی از رویش های گیاهی را در این مناطق شاهد هستیم. وجود ارتفاعات بیش تر از ۳۵۰۰ متری از سطح دریا در محدوده مراتع به ویژه در مناطق البرز مرکزی سبب شده که گونه های گیاهی آلبی و نیوال در ارتفاعات ۳۵۰۰-۴۴۰۰ متری از سطح دریا شکل گیرند که از لحاظ اکولوژیک و گیاه شناسی حائز اهمیت زیاد هستند. وجود گونه های اندمیک یا انحصاری از ظرفیت های مهم و باارزش هر اکوسیستمی است. در ایران نیز بیش ترین درصد گونه های اندمیک مربوط به گیاهان آلبی است و مراتع شمال ایران با داشتن شمار زیادی از این گونه های انحصاری، بر ارزش و اهمیت خود می افزایند. رکوردهای ثبت شده حتی برای برخی از این گیاهان بسیار اندک است.

اگر مراتع واقع در مرزهای فوقانی جنگل های شمال ایران را مراتع هیرکانی بنامیم، بخش گسترده ای از این محدوده تا ارتفاع ۴۰۰۰ متری از سطح دریا، در سیطره این بخش از منابع طبیعی شمال ایران است. مراتع واقع در حد ارتفاعی فوقانی جنگل های هیرکانی علاوه بر پیوندها و ارتباطات اکولوژیک و رویشگاهی از نظر

وی با تاکید بر اینکه نظارت لازم برای ورود دام با پروانه چرا، باید با جدیت از سوی منابع طبیعی استان تهران صورت پذیرد، خاطرنشان کرد: از آنجایی که سدهای لار و لتیان تامین کننده بخش زیادی از آب شرب پایتخت است باید برای برطرف شدن مسائل و مشکلات زیست محیطی این مراتع، همه دستگاه های مرتبط همکاری لازم را بکنند.

در ادامه این جلسه مدیرکل منابع طبیعی و آبخیزداری استان تهران نقش عشایر را در توسعه اقتصادی بسیار مهم برشمرد و اظهار داشت: مراتع حوزه لار با وسعتی حدود ۷۳ هزار هکتار و با داشتن گونه های متنوع مرتعی و دارویی علاوه بر ارزش های زیست محیطی، از لحاظ ارزش های

اقتصادی نیز اهمیت زیادی دارد که می توان به نقش آن در تقویت و توسعه اقتصاد دامداری، دامپروری و زنبورداری اشاره کرد.

علی کیان، وسعت مراتع استان تهران را حدود ۹۱۹ هزار هکتار اعلام کرد.

همچنین دکتر علی کیان مدیر کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان تهران در حکمی احمدرضا قربان نیا را به عنوان سرپرست جدید اداره منابع طبیعی و آبخیزداری شهرستان ری منصوب و از علی رهنمائیان به خاطر زحمات و تلاش هایش در دوران تصدی مسئولیت این اداره تقدیر و تشکر کرد.

قربان نیا ۳ سال مسئولیت حراست این اداره کل را برعهده داشته است.

و برنامه ریزی هوشمندانه، همگرایی و همراهی با گروه های تاثیرگذار اجتماعی، تعامل با نمایندگان شوراها و مجلس شورای اسلامی، همراه با مشارکت کارشناسان، مدیران و دست اندرکاران مسئول، می تواند از فشار خارج از توان سرزمین بکاهد و مسیر توسعه کشور را به سوی پایداری سوق دهد.

امید است حفاظت از محیط زیست و صیانت از منابع طبیعی در مجموعه قوانین و مقررات، به ویژه قانون برنامه ششم توسعه و برنامه های مدیریت اجرایی کشور مورد توجه و پیگیری واقعی قرار گیرد".

چرای دام در مراتع دشت لار باید

ساماندهی شود

رئیس سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان تهران گفت: چرای غیرمجاز دام سبب تخریب مراتع دشت لار می شود که باید ساماندهی شود.

به گزارش خبرگزاری صدا و سیما به نقل از پایگاه اطلاع رسانی اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان تهران، نعمت اله ترکی در جلسه تخصصی رسیدگی به مشکلات مراتع حوزه لار گفت: با توجه به شرایط جوی و اقلیمی، احیای مراتع دشت لار ضروری است و برای جلوگیری از تخریب این مراتع ارزشمند باید ورود دام های عشایری به این مراتع فقط با دارا بودن پروانه چرا صورت گیرد.

ترکی افزود: برای کنترل ورود و خروج عشایر به مراتع دشت لار لازم است مدیریت امور عشایر استان تهران، کارت تردد صادر کند و از این پس و در فصل ییلاق، عشایر فقط با کارت صادره بتوانند حق تردد کنند.

در این کتاب می خوانیم، مقدمه ای بر علل بروز اختلافات در حوزه منابع طبیعی، مدیریت نحوه همکاری و معیشت پایدار، ماهیت اختلافات و نحوه مدیریت اختلافات، الگوی مذاکرات توافقی، مکانیسم ورود به مسئله اختلاف، تجزیه و تحلیل موضوع مورد اختلاف، در گیر نمودن گسترده دست اندرکاران، مذاکرات و توافق و در نهایت راهبرد خروج از جریان مذاکرات.

معرفی کتاب

عنوان: فنون مذاکره و میانجی گری در مدیریت منابع

طبیعی

مؤلف: آنتونیا انگل، بندیکت کورف

مترجمان: مهدی قربانی، حسین بدری پور، وحید

جعفریان، علی اکبر دماوندی

ناشر: جهاد دانشگاهی دانشگاه تهران

نوبت چاپ: اول - زمستان ۱۳۹۵

